

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра історії, правознавства та методики викладання

СИЛАБУС навчальної дисципліни ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

Код дисципліни	ОК.1
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Статус дисципліни	ОК 1 Обов'язковий компонент
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-наукова програма	«Початкова освіта»
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, семінарські заняття
Форми контролю	екзамен

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Слінченко Л.В., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри історії, правознавства та методики викладання
Контактний телефон	+380979553427
E-mail:	slinchenkolarisa@gmail.com
Профіль викладача	http://gnpu.edu.ua/index.php/ua/pro-universytet/naukovo-pedahohichni-pratsivnyky/255-slinchenko-latysa-volodymirivna
Консультації	Щосереди з 15:00 до 17:00 ауд. № 83, 3 корпус; за умови дистанційного навчання в цей же час на платформі Zoom, Google Meet

м. Глухів, 2022-2023 навчальний рік

1. Анотація курсу

Місце даної дисципліни в програмі навчання. У багатоманітні її виявів, сучасна наука повинна бути представлена філософсько-науковим знанням не меншою мірою, ніж конкретні проблеми наукових досліджень. Без усебічного її осмислення наука з необхідністю примітивізується. Не виявлена, не визначена у найважливіших тенденціях і ознаках, вона починає відзначатися псевдонауковістю, невіглаством, напівзнанням. З іншого боку, й сучасна освіта, навчально-виховний процес також поступово деградує, не ретранслюючи способи та зміст наукового мислення, сам дух наукового дослідництва.

Возз'єднуючи освітні та науково-дослідницькі процеси, механізм, покликаний блокувати тенденції відставання науки чи деградації освіти, формує філософія науки як навчальна дисципліна. Як галузь дослідження, вона закономірно актуалізує навчально-виховні, освітні потреби й інтереси суб'єкта науки, сучасної культури в цілому. Крім того, філософія науки як галузь дослідження, формуючи історико-наукові, соціокультурні, епістемологічні, методологічні, аксіологічні, світоглядні знання, відтворює також системний характер науки як одну з найважливіших засад наукової ідеології. Вона ретранслює на суспільство ідеї, пов'язані з потребою культуроініціюючої реалізації досягнень, повертає суспільству творчі потенції, визначаючись домінуванням в її змісті особистісного начала, яке є наскрізним для суб'єкт-об'єктного відношення у сучасній науці; у реалізації мети, завдання, функцій філософії науки; в характеристиці історико-наукових досліджень; у виявленні, систематизації історико-наукових фактів; у розробці критерію раціональності тощо.

Філософія науки як навчальна дисципліна – ретрансльована засобами освітньої системи й конституїрована у форми особистісного знання логіка наукових досліджень. Засвоєння філософсько-наукової проблематики у процесі навчання для аспірантів є тим «живим містком», що возз'єднує у їх особистісно-творчому досвіді науку та філософсько-наукові знання. Цей досвід також постає дієво культурозначимим завдяки його тематизації у відповідній навчальній програмі.

Метою викладання курсу «Філософія науки» як навчальної дисципліни є:

- освоєння майбутніми докторами філософії загальних закономірностей, соціальних функцій, природи науки;
- висвітлення та розкриття змісту науково-пізнавальної діяльності як певної соціальної інституції;
- вивчення методології наукового пізнання і методології конкретних, зокрема, психолого-педагогічних наук та структури наукового дослідження;
- вивчення філософських основ педагогіки й психології;
- аналіз динамік розвитку науки, її світоглядно-аксіологічних вимірів.

Завдання вивчення курсу «Філософія науки» зводяться до таких позицій:

- культивування гуманістичного за змістом світогляду, системи поглядів на технізовану, науковизовану дійсність в умовах постнекласичного типу раціональності і науки, коли обстоювані суб'єктом цінності й цілі здетермінують не лише результати дослідження, але і його об'єкт;
- формування норм, цінностей, шляхів збагачення наукової культури аспірантів, наповнення її сучасним змістом як умови переходу від відтворення об'єктивної дійсності до наукової діяльності у формах буття культури;

– формування у майбутніх докторів філософії досвіду застосування системи наукових підходів, навичок, знань і наукового методу, що забезпечують адекватну їх діяльність у світі сучасної науки.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач повинен набути таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність - здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері початкової освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу (лідерство) та підприємливість, ефективно діяти в команді.

Спеціальні компетентності

СК 1. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях освітньої галузі та суміжних галузей, бути визнаними на національному та міжнародному рівнях

СК 5. Здатність до навчання впродовж життя, безперервного саморозвитку та самовдосконалення

СК 8. Здатність до застосування комплексного підходу у виявленні, формулюванні та розв'язанні завдань і проблем початкової та вищої освіти; планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, впроваджувати здобуті результати у вітчизняну систему освіти.

СК 9. Здатність розробляти програми науково-педагогічних досліджень згідно з методологічними підходами; визначати науково-педагогічну проблему, формулювати гіпотезу, мету й завдання наукового пошуку, визначати структуру наукової роботи та рубрикацію її змістового наповнення

Програмні результати навчання

ПРН 1. Розв'язувати комплексні проблеми професійної діяльності, науки та/або інновацій у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей, створювати передові концептуальні та методологічні знання, реалізовувати інновації відповідно до вимог Концепції НУШ та компетентнісного підходу.

ПРН 4. Глибоко розуміти загальні принципи та методи педагогічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері початкової освіти та у викладацькій практиці з дотриманням норм професійної та академічної етики.

ПРН 9. Розробляти й досліджувати концептуальні моделі освітніх процесів і систем, їх наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, організовувати освітній процес у закладах фахової передвищої та вищої освіти.

ПРН 10. Знати, розуміти й усвідомлювати методологічні функції філософії освіти, основні парадигми, закономірності й загальні тенденції розвитку освіти.

ПРН 16. Здійснювати пошук і впроваджувати прогресивні ідеї, практики в професійній і науковій діяльності; дотримуватися принципів академічної доброчесності; проявляти авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності.

ПРН 17. Дбати про власну комунікативну культуру, усвідомлювати необхідність її збагачення та постійного вдосконалення, прагнути до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, побудови кар'єри, командної взаємодії.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання: Інформаційні пакети спеціальностей, навчально-методичні комплекси дисциплін; фонди наукової бібліотеки університету, у тому числі передплачувані періодичні видання та депозитарій; фонди історико-краєзнавчого музею та Національного історико-культурного заповідника «Глухів»; сайти університету та факультетів; технічні засоби навчання, комп'ютерний клас; історико-педагогічний музей, музей рідкісної книги; не менше 30% навчальних аудиторій забезпечено мультимедійним обладнанням.

2. Організація навчання

Денна форма навчання

Тема	Кількість годин, відведених на:		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль I. Наука в системі філософського аналізу			
Тема 1. Освітньо-дисциплінарні засади філософії науки	2	2	8
Тема 2. Історичний розвиток філософсько-наукових знань і досліджень	2	2	6
Тема 3. Загальні закономірності, соціальні функції науки.	2	2	4
Тема 4. Гносеологія науки.	2	-	8
Тема 5. Онтологія та епістемологія науки	2	2	6
<i>Разом:</i>	10	8	32
Змістовий модуль II. Методологічні та логіко-гносеологічні засади розвитку науки в системі філософського знання і культури			
Тема 6. Наука як знання	2	-	8
Тема 7. Наукове дослідження. Науково-дослідницькі форми	-	2	8
Тема 8. Методологія як форма самосвідомості науки	2	2	6
Тема 9. Класифікація методів науки	2	2	6
<i>Разом:</i>	6	6	28
Разом годин:			
	16	14	60

Заочна форма навчання

Тема	Кількість годин, відведених на:		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль I. Наука в системі філософського аналізу			
Тема 1. Освітньо-дисциплінарні засади філософії науки	2		6
Тема 2. Історичний розвиток філософсько-наукових знань і досліджень			10
Тема 3. Загальні закономірності, соціальні функції науки.			10
Тема 4. Гносеологія науки.		2	8
Тема 5. Онтологія та епістемологія науки	2		10
<i>Разом:</i>	4	2	44
Змістовий модуль II. Методологічні та логіко-гносеологічні засади розвитку науки в системі філософського знання і культури			
Тема 6. Наука як знання			8
Тема 7. Наукове дослідження. Науково-дослідницькі форми		2	8
Тема 8. Методологія як форма самосвідомості науки	2		12
Тема 9. Класифікація методів науки			8
<i>Разом:</i>	2	2	36
Разом годин:	6	4	80

3. Система оцінювання

3.1. Рейтинг здобувача з курсу складається з балів, що він отримує за:

- виконання завдань до семінарських занять;
- виконання ІНДЗ (у формі реферативного дослідження із теми, дотичної до предмету пошуку дисертації);
- опрацювання лекційного курсу;
- додаткових балів за участь у наукових заходах, написанні повідомлень, есе тощо.

Підсумковий рейтинг обчислюється за формулою:

$$R_{\text{від}} = R_{\text{сем.}} + R_{\text{індз}} + R_{\text{лек.}} = 45 + 35 + 20 = 100 \text{ балів, де}$$

$R_{\text{пр}}$ – рейтингові бали за виконання завдань до семінарських занять.

$R_{\text{індз}}$ (реферат) – рейтингові бали за виконання ІНДЗ.

$R_{\text{лекц.}}$ – рейтингові бали за опрацювання лекційного курсу.

3.2. Критерії нарахування балів.

Семінарське заняття оцінюється 5 балами:

«відмінно» – повна творча відповідь (більше 90% необхідної інформації), завдання семінарського заняття виконані творчо, без зауважень – 5 балів;

«добре» – повна відповідь (не менше 75% необхідної інформації), або повна відповідь з незначними помилками, які здобувач виправив після зауваження викладача.

Завдання семінарського заняття виконані з незначними зауваженнями – 4 бали;

«задовільно» – повна або недостатньо повна відповідь на теоретичні запитання.

Практичне завдання виконані із значними зауваженнями – 3-2 бали; «достатньо»

– участь в обговоренні теоретичних питань практичної роботи.

Завдання до семінарського заняття виконані частково (50%) – 1 бал.

За виконання практичних робіт здобувач може отримати максимум 45 балів.

ІНДЗ (дослідження у формі реферату) оцінюються 35 балами:

Критерії оцінювання:

– актуальність обраної теми та її кореляція із темою дисертації – 5 балів;
– розгорнутий план реферату – 2 бали;
– обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів досягнення мети дослідження – 3 бали;

– самостійний та критичний аналіз змісту першоджерел. Логічність викладу матеріалу – 15 балів;

– доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, шляхи розв'язку проблеми

(при презентації результатів дослідження) – 5 балів;

– дотримання вимог щодо технічного оформлення реферату – 5 балів.

Загальна оцінка:

«відмінно» – завдання реферату виконано без зауважень – 25-35 балів;

«добре» – завдання реферативного дослідження виконано з незначними зауваженнями, які здобувач виправив самостійно – 20-25 балів;

«задовільно» – завдання реферативного дослідження виконано з певними недоліками, частину з яких здобувач виправив самостійно – 15-20 балів;

«достатньо» – завдання реферативного дослідження виконано частково, самостійно виправити помилки здобувач не може – до-15 балів.

Опрацювання питань лекційного курсу оцінюється 20 балами:

«відмінно» – повне опрацювання питань лекційного курсу (не менше 90% потрібної інформації) – 20-15 балів;

«добре» – достатньо повне опрацювання питань лекційного курсу (не менше 75% необхідної інформації) або повне з незначними неточностями – 15-10 балів;

«задовільно» – неповне опрацювання питань лекційного курсу (більше 60% необхідної інформації) – 10-5 балів;

«незадовільно» – опрацювання питань лекційного курсу менше 60% необхідної інформації з грубими помилками 0–5 балів.

Здобувачі, рейтинг яких по закінченню вивчення курсу складає більше 60 балів, мають право залишити за собою набраний упродовж навчання рейтинг та отримати підсумкову оцінку.

Здобувачі, які по закінченню вивчення курсу набрали менше 60 балів з метою підвищення рейтингу, виконують контрольну роботу (тестові завдання), що оцінюється 20 балами. У такому випадку підсумковий рейтинг обчислюється за формулою:

$$R_{\text{під}} = R_{\text{сем}} + R_{\text{реф}} + R_{\text{лк}} + R_{\text{кпр}}, \text{ де}$$

$R_{\text{сем}}$ – рейтингові бали за виконання завдань до семінарських занять.

$R_{\text{реф}}$ – рейтингові бали за виконання ІНДЗ.

$R_{\text{лк}}$ – рейтингові бали за опрацювання лекційного курсу.

$R_{\text{контр.}}$ – рейтингові бали за контрольну роботу (підсумковий тест).

Загальна сума балів у такому випадку не може перевищувати **80** балів.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

№з/п	Види навчальної діяльності, кількість тем	Максимальна кількість балів за одну тему	Загальна кількість балів	Форма підсумкового контролю
1.	Опрацювання лекційного матеріалу		20	Іспит
2.	Практичні заняття (9)	5	45	
3.	Індивідуальна робота (1)	1	35	
4.	Контрольна робота (тестові завдання) (1)	20	20	

Шкала оцінювання

За школою ECTS	За 100 бальною шкалою ECTS	Значення оцінки за рівнями сформованості ЗК, СК, ПРН
A	90-100	Високий рівень володіння сформованими компетентностями, ПРН
B	82-89	Достатній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
D	64-73	Середній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
E	60-63	Рівень оволодіння ЗК, СК, ПРН нижче середнього
FX	35-59	Низький рівень сформованості ЗК, СК, ПРН
F	1-34	Дуже низький рівень сформованості ЗК, СК, ПРН

4. Політика курсу:

Академічна доброчесність. Викладання та засвоєння навчального компоненту «Філософія науки» передбачає:

- стати волю до сумлінної інтелектуальної праці, орієнтованої на пошук істини та суспільне благо;
 - суворе дотримання принципів інтелектуальної власності;
 - підпорядкування своїх дій виключно вимогам та логіці неупередженого наукового дослідження, а не особистим інтересам чи соціальній кон'юктурі;
 - здатність брати на себе відповідальність за процес та результати дослідження, не фальшувати і не симулювати їх;
 - суворо дотримуватися прав інтелектуальної власності та наукового пріоритету;
 - не припускати плагіату: усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%.
- сприяти утвердженню у науковому співтоваристві норм інтелектуальної відповідальності, чесності, сумління, високих теоретичних стандартів.

До усіх студентів освітньої компоненти гарантується неупереджене ставлення і справедливе оцінювання результатів роботи. Високо цінується дотримання принципів академічної доброчесності. Навіть окремий випадок порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і загального рейтингу студентів. Здобувачі, які проявили академічну нечесність під час виконання завдань (тестів) та контрольних заходів, притягуються до академічної відповідальності – нульової оцінки для цього завдання із відповідним зниженням підсумкового балу.

За порушення академічної доброчесності у процесі вивчення курсу здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (тестування, контрольна робота); – повторне проходження курсу.

Відвідування занять.

Відвідування лекційних занять є добровільним вибором здобувача. Лекційні та семінарські заняття проводяться згідно з розкладом. Результати виконання завдань до семінарських занять чи опрацювання питань лекційного курсу (за умов самостійного вивчення) мають бути представлені викладачу на перевірку відповідно до розкладу занять особисто під час їх проведення або в режимі on-line, але не пізніше ніж до наступного семінарського чи лекційного заняття.

Матеріали самостійно опрацьованих лекцій (тезисний конспект) та практичних робіт мають бути надіслані на e-mail, або у Google Classroom курсу.

5. Інформаційне забезпечення:

Основна література

1. Заремський, М.Й. (2022). Філософія науки: навчально-методичний посібник для аспірантів. Глухів. 211с.
2. Петінова О. Б. (2018) Філософія науки: навч. посіб. Одеса. 213 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/2132/1/Philosophy%20of%20science%20a%20manual.pdf>
3. Філософія науки : підручник (2018) І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет". 255 с. . URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Filosofiya-nauky.pdf
4. Філософія науки: підручник (2020) О. П. Сидоренко, С. С. Корлюк, О. А. Коваленко, Т. В. Розова та ін. ; за ред. О. П. Сидоренка – Одеса: 230 с.

Допоміжні джерела інформації

1. Бережна С. Становлення історичної компаративістики як методології та антропологічної епістемології. Позитивізм: рефлексії щодо класичної моделі історіюписання: матеріали круглого столу, м. Харків, 29 листоп. 2016 р. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/693>
2. Губерський, Л.В., Кремень, В.Г., Ільїн. В.В. (2019). Ескізи про мудрість. Від міфу до істини : навч. посіб. К.: ВПЦ «Київський університет», 317 с. МОН України.
3. Заремський, М.Й, Заремська, І.М. (2019). Короткий словник філософських термінів українською та англійською мовами. Навчальний посібник. Глухів. 86 с.
4. Заремський, М.Й. (2017). Філософія та методологія науки: Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО, які навчаються за ОС «Магістр». Глухів. 116 с.
5. Коновал В. Семіоз у формуванні життєсвіту. Філософія. №2 (128) березень-квітень 2014 р. URL: <http://skhid.kubg.edu.ua/article/view/24675/22302>

6. Корягін М.В., Чік М.Ю. Основи наукових досліджень. К.: Алерта, 2014. 622с.
7. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с [URL:https://philarchive.org/archive/СHEPOS-2](https://philarchive.org/archive/СHEPOS-2)
8. Поправко О. (2016) Антропологія: навч. посіб. Мелітополь: МДПУ. 285 с.
9. Романчук С.М. Семіотична модель осягнення соціальної комунікації / С. М. Романчук. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Соціальні комунікації. - 2015. - Вип. 7-8. - С. 51-55. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISK_2015_7-8_10
10. Рубанець О. М.(2013) Філософські проблеми наукового пізнання : навчальний посібник. – Суми : Університетська книга. 232 с.
11. Семотюк О. Аналіз дискурсу vs контент-аналіз: методично-методологічні відмінності і подібності. HUMANITY, COMPUTERS AND COMMUNICATION (HCC'2015), 22-24 APRIL 2015, LVIV, UKRAINE. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/bf8790b5-3c61-4219-987c-a476205b4bcc/content>
- 12.. Сидоренко, Л.І. (2015). Сучасна наука в контекстах свободи та відповідальності . Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник 2015. №4. – С.89-93. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-nauka.htm>
13. Філософія сучасної науки і техніки : підручник(2018) Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. –Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 364 с. URL:<https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf>
14. Ханстантинов В.О. (2017) Філософія науки: курс лекцій. В.О. Ханстантинов. — Миколаїв: МНАУ 188 с URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2176/1/Filosofiya_nauky_kurs_lektsiy.pdf
15. Шабанова Ю.О.(2014) Системний підхід у вищій школі: підручник для студентів магістратури за спеціальністю «Педагогіка вищої школи» / Ю.О. Шабанова– Д.: НГУ, . – Д. : НГУ. 120 с. URL <https://filosof.nmu.org.ua/ua/Textbooks/%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A0%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%9A.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2020 р. / За заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : НАПН України, 2021. 473 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/724623/1/Report_NAES_2020.pdf
3. Сайт Інституту філософії імені Г.Сковороди НАН України URL: <https://filosof.com.ua/>
4. Наукова бібліотека імені М. Максимовича — головна наукова бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0_%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%B0